

СТАНОВИЩЕ

от проф. дфн Елка Добрева

относно конкурс

за заемане на академичната длъжност *доцент*
към Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“,
област на висшето образование 2. Хуманитарни науки,
професионално направление 2.1. Филология (Литература на народите на Европа,
Азия, Африка, Америка и Австралия – Немска литература)

В конкурса за доцент, обявен в Държавен вестник (бр. 20 от 10. 03. 2020 г.) за нуждите на катедра Германистика в Шуменския университет, като единствен кандидат участва д-р Даниела Кирова.

Постъпилите *документи и материали* са подготвени в съответствие с нормативните изисквания и представят адекватно кандидатурата на д-р Кирова. Приложената справка доказва изпълнение на наукометричните критерии, валидни за длъжността доцент в Република България.

Д-р Даниела Кирова има сериозен *педагогически опит*. Преподава немски език и литература още от 1988 г. Университетският ѝ стаж обхваща 20 години. През този период тя е водила занятия със студенти по 12 различни учебни дисциплини в областите на немскоезичната литература и култура, теорията и практиката на превода, медийния дискурс. Педагогическата ѝ квалификация е подпомогната от участията в 26 различни форми за повишаване на преподавателските умения и усвояване на нови методи на преподаване у нас и в чужбина, от многобройни специализации в Лайпциг, Ерланген, Хайделберг, Мюнхен, Хамбург, Берлин, Потсдам и др., както и от изследователско пребиваване в Германия като стипендиант на DAAD. Показател за високата професионална квалификация на д-р Кирова е обстоятелството, че тя многократно е ангажирана като експерт в процедури по външно оценяване на гимназии с изучаване на немски език.

Научната дейност на д-р Кирова включва работа по един международен, 6 национални и 15 университетски изследователски проекта, участия с доклади в 4 международни и 19 национални научни форума и общо 23 публикации, сред които 2 монографии. За настоящия конкурс са представени *1 монография, 1 студия и 12 статии* (присъстващата в списъка под № 2 публикация, описана като глава от

колективна монография, приемам за самостоятелна статия). Тези трудове не са били предмет на оценка в предходни процедури. Кандидатката до момента е регистрирала 14 цитирания на свои публикации в България и в чужбина.

Тематично трудовете на д-р Кирова се фокусират върху проблеми на литературната дидактика, немско-българските литературни и културни взаимодействия и отношенията между литература и електронни медии. Специално подготвена за настоящия конкурс е монографията „Медийни диалози. Нямо кино – немскоезична литература от началото на ХХ век“. Тя кореспондира с предходни изследвания на авторката върху немски и български образци на литературния експресионизъм и неговите отношения с киното. Въпреки тематичната близост с други публикации монографията е напълно самостоятелна и не се припокрива по форма и съдържание с тях.

Изследователски обект на монографията са отношенията между филмови и литературни текстове в Германия от 1907 г. до 1933 г. Този времевопространствен отрязък от кино-литературната история е много благодатен за хабилитационен труд – обозрим е, не е останал непроучен, но никога не може да бъде изследователски изчерпан, интересен е за анализ от съвременна гледна точка и предлага много възможности за оставяне на собствен академичен отпечатък в осмислянето на паралелното развитие и взаимното обогатяване на старата медия литература и все още новата медия кино. В книгата са поднесени множество любопитни факти и истории, свързани с формирането на киното като изкуство и позицията на литературата в общата масмедийна атмосфера от началото на ХХ в. Имам предвид например сведенията за появата на множество филмови образи на Фауст, за предизвикания от това повишен тираж на Гьотевия „Фауст“ през 1926 г., за противоречивото отношение на експресионистичната лирика към киното – като към обект на пренебрежение, критика, възхита и подражание, за използването на киното в Германия предимно като образователна медия и като средство за разпространение на висока култура (за разлика от преобладаващо развлекателната му природа на други места по света), за превръщането на немското кино от времето на Ваймарската република в „световна сила“, за особените количествени и функционални съотношения между словесни и иконики компоненти, за странните превъплъщения и функции на шрифта в немското нямо кино, за особеностите на филмовите афиши и програми от периода и др.

Конкретните изследователски цели и задачи, които си поставя авторката, са ориентирани към проучването на интермедиялните отношения кино – литература и на

филмовите паратекстове основно във връзка с „някои от изключителните немски филми от ерата на нямото кино“. Тези цели са смислени и постижими. В преследването им авторката търси най-прекия достъп до своя изследователски предмет и съзнателно отбягва всякакви полемики и сложни теоретични казуси. Стремежът към теоретичен минимализъм обаче има и своята обратна страна. Фундаментални понятия от типа на *медия*, *текст* и *дискурс* (които са в ядрото на интермедиаалността и паратекстуалността) се използват без всякакви уговорки относно вляганя в съответните названия смисъл. Отношенията между *автор* и *режисьор* в областта на киното са представени неубедително. Недостиг на достоверна информация се чувства и във връзка с явления като *инсъртс*, *титри*, *надписи*, *форшпан*, *кнителверзе* и др. Пропуснати са много добри възможности за възползване от леснодостъпни трудове на български автори в областите на медиазнанието, теорията на текста и дискурса, интертекстуалността, интердискурсивността, семиотиката на визуалното и др. Цитирането на обяснения от помагало за студенти е неуместно. Препоръчвам внимателно вглеждане в подробностите, за да се избягват занапред понятийни или фактологични неточности, както например се е получило при опита да се посочи как и кога се появява идеята за паратекста у Ж. Жонет. Но всъщност при четенето на книгата най-много ми липсваше поставяне на нещата в обкръжението на други неща от същия ред, за да мога да си представя приликите и разликите между тях. Например немското кино от разглеждания период ми изглежда някак самотно, защото неговите мощни европейски конкуренти дори не се споменават. „Разтегнатият“ и „разнороден“ дебат за интермедиаалността е редуциран до немскоезичната му част (вж. раздел 1.1.), без да се каже какви други части има този дебат и какви са достойнствата на предпочетената му част. Приведено е само едно кратко частно мнение за разликата между интермедиаалност и интертекстуалност. То не допринася за изясняване на отношенията между двете явления и не доказва евристичните предимства на изследователската парадигма на интермедиаалността. Затова, без ни най-малко да оспорвам правото на д-р Кирова да избира изследователската си парадигма и без да подценявам резултата от работата с тази парадигма във втора глава, както и коректното етикетирание на определени явления с нейните термини, все още съм склонна да вярвам, че това, което се търси, щеше да бъде лесно открито и описано и в парадигмата на интертекстуалността.

Във връзка с анализа на изследвания филмов и литературен материал по-важни авторски приносни моменти откривам в главата за паратекстовете към филмовия текст.

Изтъква се, че за очакванията към немия филм, за рецепцията на сюжетната линия и филмовото повествование преди, по време и след гледането на филма сведения дават различни паратекстуални единици (заглавия, начални и финални надписи, (суб)титри, афиши, реклами, брошури, биографии на актьори, филмови програми и мн. др.). Тяхното проучване съответно е източник на ценна информация за формалната, съдържателната и функционалната специфика на всеки отделен тип паратекст в епохата на нямото кино. Същевременно паратекстовете към филмовия текст са безценен източник и на информация за самата епоха. С достатъчно словесни описания и картинни илюстрации е демонстрирано, че писмените съставки на филма комуникират и на трите медийни нива: писмено, образно и кинематографично. Добре е показано също, че в по-голямата част от епитекстовете на немия филм доминират компоненти с изобразителен характер. Във връзка с втората глава от монографията намирам за много интересно направеното от авторката наблюдение, че в двойката кино – литература филмът може да създаде по-интензивни връзки с литературата и в съдържателно и структурно отношение неговият потенциал за влияние е по-голям. Причините за това д-р Кирова окачествява като перспективен обект за по-нататъшни изследвания.

Най-общо академичния принос на книгата и на тематично свързаните с нея статии виждам в добре структурирания преглед на немскоезичната литература по въпросите на интермедиаалността, в постигната относителна пълнота в регистрирането и описанието на паратекстовите придружители на немия филм и в посочването на интересни моменти от начина, по който проходащото кино се бори за спечелване на своя аудитория и свое място на медийния пазар.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

С оглед на отличната преподавателска репутация на кандидатката и достатъчността на представените научни трудове и съдържащите се в тях академични приноси намирам за основателно да предложа д-р Даниела Кирова да заеме академичната длъжност доцент по професионалното направление 2.1. Филология (Литература на народите на Европа, Азия, Африка, Америка и Австралия – Немска литература).

22. 08. 2020 г.

Шумен

Изготвил становището:

(проф. дфн Е. Добрева)